

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Quibusdam præmissis, triplici conclusione, utraque difficultas
resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Respondeo concessio Antecedente, negando A
Consequentiam; licet enim actus charitatis & contritionis quibus peccatum veniale remittitur, mereantur augmentum gratiae habitualis, non tamen semper sit infusio gratiae, quando peccatum veniale per illos actus remittitur; quia augmentum gratiae & charitatis non statim conferitur, nisi quando ponuntur actus habitu intensiores; quando vero ponuntur actus minus intensi, quibus remittitur peccatum veniale, tunc gratia non augetur in eis habitu, sed solum in esse gratiae; quia nimirum tunc subiectum acceptatur ad maiorem gratiam, quando producit actus intensior, vel in fine vitae, conferendam, ut fusc explicuimus in Tractu de virtutibus Theologicis.

Adverte autem, quod licet in remissione peccatorum venialium, non fiat semper infusio gratiae, nunquam tamen gratia infunditur, nisi fiat remissio aliquorum venialium, ut docet D. Thomas hic art. 2. in corp. his verbis: *Ad hoc quod peccatum veniale tollatur, non requiritur quod infundatur aliqua habitualis gratia, sed sufficit aliquis motus gratiae & charitatis ad eius remissionem.* Quia tamen in habentibus usum liberi arbitrii, in quibus solis possunt esse venialia peccata, non contingit esse infusioem gratiae, sine actuali motu liberi arbitrii in Deum & in peccatum; ideo quodcumque de novo gratia infunditur, peccata venialia remittantur. Quod intelligi debet per se, & quantum est ex parte causae remittentis; interdum enim per accidens, ob impedimentum se tenens ex parte subiecti, contingere potest, quod gratia alicui infundatur, & tamen ei non remittantur peccata venialia; ut cum aliquis mente distractus, aut cum affectu ad peccatum veniale, accedit ad aliquod sacramentum; tunc enim ipsi quidem infunditur gratia habitualis, vel eius augmentum, sed non remittuntur peccata venialia, quia tali remissioni ponit impedimentum; sicut licet verum sit dicere, quod in omnibus sacramentis detur gratia, tamen ex aliquo impedimento, & per accidens, potest contingere, quod non detur, ut constat in sacramento poenitentiae informi.

ARTICULUS III.

An, & quomodo peccata venialia remittantur per Sacramenta, & Sacramentalia?

§. I.

Quibusdam praemissis, triplici conclusione, utraque difficultas resolvitur.

14. Certe est, sacramentum poenitentiae habere vim remittendi peccata venialia, ex opere operato: Tum quia non solum peccata mortalia, sed etiam venialia, sunt huius sacramenti materia, ut dicemus infra, cum agemus de confessione. Tum etiam, quia rationi consentaneum non est, existimare sacramentum poenitentiae posse quidem delere peccata mortalia post baptismum commissam, sed non venialia, quae sunt minoris momenti, & facilius remitti possunt. Unde solum difficultas est, an virtus haec remittendi peccata venialia, competat etiam aliis sacramentis, & quibusdam rebus & actionibus sacris, quae a

ten. 7.

Theologis sacramentalia appellantur, & praecipue sunt sex, hoc versu expressa.

Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens.

Orans, id est oratio Dominica, in qua petimus culpas quotidianas, seu veniales, quas quotidie committimus, nobis dimitti. Vel oratio in Ecclesia consecrata: 3. Regum 4. *Qui oraverit in loco isto, dimitte Domine peccata populi.* Tinctus, supple aqua benedicta, cuius meminit Clemens lib. 7. Constitutionum Apostolicarum cap. 47. & Alexander I. relatus in cap. *Aquam sale*, de consecrat. dist. 3. eiusque decem eximios effectus recenset Henricus libro 4. de sacramentis cap. 15. Edens, id est panis benedictus, qui in locum Eucharistiae dabatur Catechumenis, vel etiam fidelibus non communicantibus. Confessus, id est confessio generalis, quae fit in Prima, Completorio, & in principio Missae, ad quam refertur tussio pectoris, quae internum animi dolorem declarat; & de qua dicit Augustinus lib. de poenit. cap. 2. *Pro levibus peccatis pectora nostra tundimus, & dicimus, dimitte nobis debita nostra.* Additur Dans, supple Eleemosynam, quae peculiarem vim habet ad obtinendam à Deo misericordiam & remissionem peccatorum. Benedicens, id est, Episcopi vel Abbatis consecrati benedictio. Quibus aliqui addunt unctionem sacram, quae Sacerdotes, & Reges unguntur. His praemissis, pro resolutione difficultatis propositae.

Dico primo, omnia sacramenta novae legis habent vim remittendi peccata venialia ex opere operato, id tamen specialiter aliquibus sacramentis competit, nimirum Baptismo, Confirmationi, Eucharistiae, & Extremae Unctioni.

Primus pars est D. Thomas hic art. 3. in corp. ubi sic ait. *Per omnia sacramenta novae legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur: utique ex opere operato, quia cum causant gratiam ex opere operato, & ad infusionem gratiae sequatur (ut ibidem ait S. Doctor) remissio venialium, hanc etiam ex opere operato causant.*

D Ratio etiam id suadet: nam omnia sacramenta novae legis habent virtutem remittendi ex opere operato peccata omnia mortalia, quadam ex vi primariae institutionis Christi influentis, & haec dicuntur sacramenta mortuorum; alia vero ex vi secundariae institutionis eiusdem Christi, & haec appellantur sacramenta vivorum, ut in Tractu de sacramentis in communi disp. 3. fusc ostendimus. Ergo cum peccata venialia facilius remittantur, sacramenta novae legis remittunt peccata venialia ex opere operato, eaque maxime, quae speciali cuiusque fini magis opponuntur, ut matrimonium, ea quae repugnant specialiter castitati & statui conjugali: Ordo, quae religioni & statui clericali: Confirmatio, quae fidei: Eucharistia, quae charitati & unioni cum Deo & cum proximo.

Confirmatur: Omnia sacramenta, ut instrumenta passionis Christi sunt instituta ad sanctificandas animas, eaque perfecte disponendas ad gloriae consecutionem: Ergo & ad tollenda omnia impedimenta, quae aliquo modo possunt à gloria consecutione impedire: Cum igitur venialia retardent nos à consecutione gloriae, debent per sacramenta rite suscepta remitti.

Secunda pars conclusionis probatur discurrendo sigillatim per huiusmodi sacramenta. In primis de Baptismo id manifestum est, cum enim sic

A a a iij

quae-

quædam spiritualis regeneratio, gratia quæ in eo datur est regenerativa, iubeatque omnino transmutat hominem, & delet omnem maculam vitæ præteritæ, quæcumque illa sit, ut definit Tridentinum sess. 5. can. 5. ubi ait Baptismus tollere in eo quem regenerat, quicquid veram habet & propriam peccati rationem. Et Florentinum in decreto unionis dicit effectum hujus sacramenti esse remissionem omnis culpæ, tam actualis, quam originalis: sub culpa autem actuali, continetur peccatum veniale. Idem patet de Confirmatione, cum enim proprius ejus effectus sit robor animæ, & incrementum vitæ spiritualis, debet ex opere operato remittere peccata venialia, quæ perfectioni & incremento vitæ spiritualis, opponuntur. De Eucharistia verò probatur, Tum quia est instituta per modum cibi & nutrimenti spiritualis, unde propria virtute restaurat quod deperditur per calorem concupiscentiæ, ex qua sunt peccata venialia. Tum etiam, quia proprius hujus sacramenti effectus est excitare fervorem charitatis, quo peccata venialia remittuntur. Unde Trid. sess. 13. cap. 2. affirmat illud esse antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, id est à venialibus, & à mortalibus præservemur. Demum de Extrema-Untione facile suadet, tum ex forma ipsius, in qua sic dicitur, Dimittat tibi Deus quicquid peccasti per visum. &c. quæ verba præcipue de peccatis venialibus intelligenda esse, suo loco dicemus. Tum etiam quia cum hoc sacramentum institutum sit ad perfectè disponendum hominem ad gloriæ ingressum & consecutionem, debet, ex vi sua & institutionis, tollere peccata venialia, quæ ab introitu ad gloriæ, & ab ejus consecutione retardant.

Dico secundò, non solum sacramenta, sed etiam nonnulla sacramentalia, remittere peccata venialia ex opere operato. Ita communiter docent Thomistæ, contra Recentiores.

67 Probatur primo: Nonnulla sacramentalia dicuntur ex benedictione Ecclesiæ sanctificare & mundare nos, non quidem à peccatis mortalibus (sic enim deberent gratiam infundere) sed à venialibus, quia non datur alia sanctificatio atque mundatio, nisi à peccatis mortalibus, vel venialibus; non datur enim in lege Evangelica sanctificatio seu purificatio à legalibus immunditiis, cum legalia illa jam cessaverint: Sed hæc melius & convenientius explicantur, si dicatur illa sacramentalia remittere peccata venialia ex opere operato: Ergo ita sentiendum est. Major est expressa in jure in c. *Aquam sale*, de consecrat. dist. 3. ubi Alexander I. qui fuit quintus post D. Petrum Pontifex sic ait: *Aquam sale conspersam in populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur, quod omnibus Sacerdotibus faciendum esse mandamus. Si enim cinis virule aspersus sanctificabat, atque mundabat, multo magis aqua sale conspersa, divinisque precibus sacrata, populum sanctificat atque mundat. Et si sale asperso per Elisabeth Propheetam, sterilitas aquæ sancta est, quanto magis divinis precibus sacrata sal, sterilitatem verum anserit humanarum, & conquinatos sanctificat & purgat, &c. hoc est multiplicat, & insidias diaboli averte, & à phantasmatis versutibus homines defendit. Minor verò suadetur: Ideo Theologi colligunt ex doctrina Patrum, sacramenta novæ legis causare gratiam ex opere operato, quia dicunt Patres absolute & simpliciter, quod sanctificant & purificant animas: Ergo similiter quando Patres dicunt sacramen-*

A talia nos sanctificare & mundare à peccatis venialibus, id melius & convenientius intelligitur explicatur de remissione venialium ex opere operato, quam solum ex opere operantis.

Probatur secundò: Sacramenta legi novæ per hoc differunt à sacramentis legi antiquæ, quod ista solum ex opere operantis, illa vero etiam ex opere operato remittant peccata venialia: Ergo similiter differentia inter sacramentalia legis Mosaicæ, & sacramentalia legi Christiani, in eo consistit quod ista ex opere operantis, illa verò ex opere solum operantis efficiantur remissionem venialium.

Addo, hoc maxime pertinere ad Christi magnificentiā, quod potestatem Ecclesiæ largitus diderit instituendi signa aliqua sensibilia & ceremonias, in quarum usu ex opere operato remitterentur hominibus peccata venialia; & quicquid effectum & devotionem magis erga ceremonias Ecclesiæ excitare.

Dixi autem, Nonnulla sacramentalia remittere peccata venialia ex opere operato, quia inter sacramentalia quædam sunt quæ remittunt peccata venialia, solum ex opere operantis, quatenus ipsa in se aliquem bonum morum includunt, vel fervorem charitatis extrinsecè habent & objectivè excitant, ut docet S. Thomas quest.

7. de malo art. 12. his verbis: *Voluntas ad quam pertinet fervor seu ad us charitatis, tripliciter ad aliquid inclinatur; aliquando quidem ex sola ratione, liquid demonstrante; aliquando ex ratione solum, & aliquo interiori instinctu; aliquando autem ex ratione habitus inherentes; & illa constantem fervorem, atque adeo remissionem peccati venialis secundum tria prædicta, ut sacramenta novæ legis, ea ratio considerat ut salutes medicinas, & virtus in eis secretus operatur salutem, & per consertur habitualis gratia donum. Quædam sunt, quæ causant remissionem venialis peccati, secundum duo prædicta; non enim causant gratiam, & excitant rationem ad aliquid considerandum, quatenus charitatis fervorem; & etiam pie credendum est virtus divina interior operatur, excitando alius fervorem; & hoc modo aqua benedicta, benedictio Pontificalis, & huiusmodi sacramentalia causant remissionem peccati venialis. Quædam vero sunt, quæ causant remissionem venialis, solum, excitando charitatis fervorem, per modum considerationis, sicut oratio Dominica, unctio pectoris, & alia huiusmodi.*

Itaque in his sacramentalibus distinguuntur quæ specialem consecrationem & benedictionem Ecclesiæ habent ad sanctificationem nostram, ut aqua benedicta, benedictio Episcopalis, & similia; & alia quæ talem consecrationem non habent, sed ipsa de se motum aliquem bonum & fervorem charitatis, includunt, ut oratio Dominica, quæ petit remissionem peccatorum, pia & devota unctio pectoris, confectio gentilis, &c. De prioribus docet S. Thomas, quod non solum remittunt venialia, excitando rationem ad considerandum, in quo maxime consistit id quod sit ex opere operantis, sed etiam, quia pie creditur virtutem divinam interioris operari: quod utique ad virtutem ex opere operato pertinet; eisdem enim verbis idem S. Doctor hac parte quæst. 62. art. 1. explicat modum quo sacramenta novæ legis causant gratiam, & remittunt peccata ex opere operato, scilicet quia virtus divina in eis secretus operatur.

Dico tertio, nec Sacramenta, nec Sacramentalia remittere peccata venialia ex opere operato immediate, sed mediate tantum, quatenus scilicet ex meritis Christi, vel ex orationibus Ecclesiae, à Deo obinent dignè ea recipientibus, auxilia quædam supernaturalis ad eliciendos actus supernaturales, quibus formaliter aut virtualiter peccata venialia displiceant & retrahuntur.

Probat primò ex D. Thoma hic art. 3. in corp. ubi Sacramentalia dicit valere ad remissionem venialium, in quantum sunt cum motu detestationis peccatorum, vel cum motu reverentie in Deum aut res divinas, supple, qui sit virtualis displicentia de peccato. Et in resp. ad 1. ait, ea causare remissionem peccatorum venialium, in quantum inclinant animam ad motum penitentiae, qui est detestatio peccatorum, vel implicitè, vel explicitè. Item in resp. ad 3. asserit: per illa tolli peccata venialia quantum ad culpam, virtute charitatis, cuius motus per ea excitatur. Deum de Sacramentis docet in 4. sent. dist. 16. quest. 2. art. 2. quest. 3. omnia Sacramentalia remittere venialia, quia nata sunt excitare fervorem charitatis, quo venialia remittuntur. Specialiter id affirmat de Eucharistia in hac parte quest. 79. art. 4. Ergo censet Sacramenta & Sacramentalia non remittere peccata venialia immediate, sed mediate tantum, quatenus scilicet ex meritis Christi, in actuali & devota eorum susceptione, conferuntur à Deo auxilia supernaturalia, ad eliciendos actus supernaturales, quibus formaliter aut virtualiter peccata venialia displiceant & retrahuntur.

Ratio etiam id suadet, cum enim venialia opponantur fervori charitatis, & eius privationem causent, nullaque privatio possit tolli, nisi per positionem formæ oppositæ; Sacramenta, vel Sacramentalia, non possunt aliter remittere peccata venialia, quam obtinendo ex meritis Christi, vel ex orationibus Ecclesiae, auxilia supernaturalia, quibus homo applicetur à Deo ad eliciendos actus ferventes charitatis vel penitentiae, per quos talia peccata formaliter aut virtualiter retrahuntur. Ex quo patet differentia inter peccata mortalia & venialia, & ratio cur per Sacramenta, peccata mortalia remittantur ex opere operato immediate, non autem venialia; quia nimirum Sacramenta causant immediate gratiam habitalem, cui macula mortalis privative opponitur; non autem actualem charitatis fervorem, cui opponitur peccatum veniale.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

Obijcies primò contra primam conclusionem: Qui confitetur aliquod peccatum veniale, & alia ex intentione tacet, etiam si nullam complacentiam habeat ad ea, remissionem ipsorum non assequitur; alias enim impertinens esset illa confiteri, quandoquidem per hoc præcise quod peccator unum ex eis confiteretur, remissionem aliorum etiam obtineret: Ergo per alia Sacramenta, nulla peccata venialia ex opere operato remittuntur; cum enim in aliis Sacramentis nulla fiat confessio peccatorum venialium, ita se habent respectu eorum omnium, sicut Sacramentum penitentiae se habet ad illa quæ penitens non confitetur.

Respondet Nugno, negando, suppositum An-

tecedentis, nimirum quòd ille qui confitetur aliquod peccatum veniale, & alia ex intentione reticet, non retineat eo ipso affectum ad illa, cum enim proprius modus huius sacramenti sit remittere peccata, mediâ confessione, non velle illa confiteri, est (inquit) habere virtualem quandam complacentiam in illis. Hæc solutio probabilitate non caret.

Respondeo tamen secundò, dato Antecedente, negando consequentiam & paritatem; confessio enim peccatorum, sive mortalium, sive venialium, est pars sacramenti penitentiae, non verò aliorum Sacramentorum: unde licet in Sacramento penitentiae non remittantur peccata venialia, quæ voluntariè & ex intentione reticentur; in aliis tamen sacramentis obtinetur eorum remissio, licet nulla fiat in receptione talium sacramentorum mentio de illis peccatis.

Obijcies secundò: Si quid suaderet, quòd sacramenta remittunt peccata venialia ex opere operato, maximè quia causant infusionem gratiæ ex opere operato, quæ est ratio D. Thomæ hic art. 3. Sed hæc ratio nulla est, quia peccata venialia non sunt impossibilia cum gratia, cum reperiantur in sanctis & iustis; unde sicut non excludunt gratiam dum committuntur, sic nec excluduntur à gratia, dum infunditur: Ergo sacramenta non remittunt peccata venialia ex opere operato.

Confirmatur: Ut sacramenta remitterent venialia ex opere operato, necesse esset quòd causarent aliquid impossibile cum huiusmodi peccatis: Sed nequit assignari quidnam sit illud impossibile, non enim est intensio gratiæ & charitatis, quandoquidem cum gratia & charitate quantumcumque intensa, est impossibile peccatum veniale, & affectus ad ipsum; neque aliud videtur assignabile: Ergo sacramenta remittere nequeunt peccata venialia ex opere operato.

Ad objectionem respondeo, concessa Majori, negando Minorem, nam ratio D. Thomæ est optima, bene intellecta. Verum quidem est, quòd peccata venialia non opponuntur perfectè gratiæ habituali vel charitati, opponuntur tamen ejus fervori, qui excitatur per infusionem gratiæ, in devota susceptione sacramentorum; & hoc sufficit ad hoc ut sacramenta remittant ex opere operato peccata venialia. Licet ergo peccata venialia non excludant gratiam quam inveniunt in subiecto, excluduntur tamen à gratia quæ in devota susceptione sacramentorum infunditur, ratione fervoris charitatis, qui in illa excitari solet. Unde D. Thomas hic art. 2. sic ait:

E Quia in habentibus usum liberi arbitrii, in quibus solus possunt esse venialia peccata, non contingit esse infusionem gratiæ sine actuali motu liberi arbitrii in Deum & in peccatum; ideo quandoque de novo gratia infunditur, peccata venialia remittuntur.

Ex his patet responsio ad confirmationem, dicendum enim est, illud impossibile cum peccatis venialibus, quòd sacramenta devotè suscepta causant instrumentaliter & ex opere operato, esse auxilium efficax ad actum ferventem penitentiae vel charitatis, quo talia peccata formaliter aut virtualiter detestantur & retrahuntur, ut in tertia conclusionem declaravimus.

Obijcies tertio: Si sacramenta cum attentione de venialibus suscepta, talia peccata ex opere operato remitterent, vel omnia, vel aliqua tantum

dele-